

Основні напрями розвитку птахівництва у Львівській області

Досягнення гарантованої та стабільної продовольчої безпеки є в переліку проблем, які потребують негайного розв'язання, тому значну увагу слід приділити сільському господарству, особливо птахівництву як високопродуктивній галузі тваринництва.

Без високоякісного харчування неможлива продуктивна діяльність людини. У свою чергу, якість харчування залежить від кількості та якості спожитих продуктів тваринного походження, одним з яких є м'ясо. У багатьох країнах пріоритет належить м'ясу птиці.

Питання розвитку птахівництва привертає увагу багатьох вчених економістів. Останніми роками над цим питанням працювали: Н.О. Аверчева, О.А. Біттер, О.І. Дацій, Л.О. Мармуль, Б.А. Мельник, Р.М. Минів, Л.В. Порубанська, Ф.О. Ярошенко та інші.

Метою статті є дослідження основних напрямів розвитку птахівництва на Львівщині й обґрунтування важливості виробництва м'яса різних видів птиці.

Якщо на кінець 1990 року в усіх категоріях господарств області утримували 10444,8 тис.гол. птиці, то на кінець 2007 року – 7265,2 тис.гол., тобто менше на 30,4%. Скорочення поголів'я птиці зумовлене такими чинниками, як незадовільна кормова база, високий рівень витрат і собівартості продукції, порівняно низька продуктивність птиці тощо.

Поголів'я птиці у сільськогосподарських підприємствах за цей період зменшилося з 4748,7 до 2369,9 тис. гол., або на 50,1%, а в господарствах населення – з 5696,1 до 4895,3 тис.гол. (на 14,1%). Проте у сільськогосподарських підприємствах чітко простежується тенденція до збільшення поголів'я, особливо за три останні роки.

Основну частку загальної кількості дорослої птиці у сільськогосподарських підприємствах мають кури та півні (98,8 %), гуси - всього 1,1 %, а всі інші види птиці – 0,1 % (табл.). У 2007 році понад 67% усієї наявної птиці утримували господарства населення.

Кількість поголів'я дорослої птиці за видами у сільськогосподарських підприємствах Львівської області (на 1 січня 2007 р.), тис. гол.

Район	Доросла птиця – всього	У тому числі:		
		кури та півні	Гуси	інші види
Бродівський	3,0	-	3,0	-
Буський	323,0	323,0	-	-
Городоцький	4,8	4,8	-	0,0
Дрогобицький	265,1	265,1	-	-
Жовківський	65,3	65,0	-	0,3
Кам'янка-Бузький	69,3	69,3	-	-
Мостиський	0,1	0,0	0,0	0,0
Пустомитівський	92,4	92,1	0,3	-
Радехівський	45,7	45,7	0,0	-
Сокальський	6,3	0,0	6,1	0,2
По області	875,1	865,1	9,5	0,5

У 1990 році цей показник перевищував 55%. Слід вказати на позитивну тенденцію останніх років до зростання питомої ваги поголів'я в сільськогосподарських підприємствах. Саме в них можна вести виробництво на індустріальній основі.

Протягом 1990-2000 років виробництво м'яса птиці скоротилось у 3,7 раза як у сільськогосподарських підприємствах, так і в

господарствах населення. Починаючи з 2001 року обсяги виробництва м'яса птиці в усіх категоріях господарств Львівської області зростали. Зокрема, у 2007 році вироблено 32,3 тис. т м'яса птиці, що у 3,6 раза більше, ніж у 2000 році.

Чітко простежується тенденція до збільшення обсягів виробництва м'яса птиці у сільськогосподарських підприємствах обла-

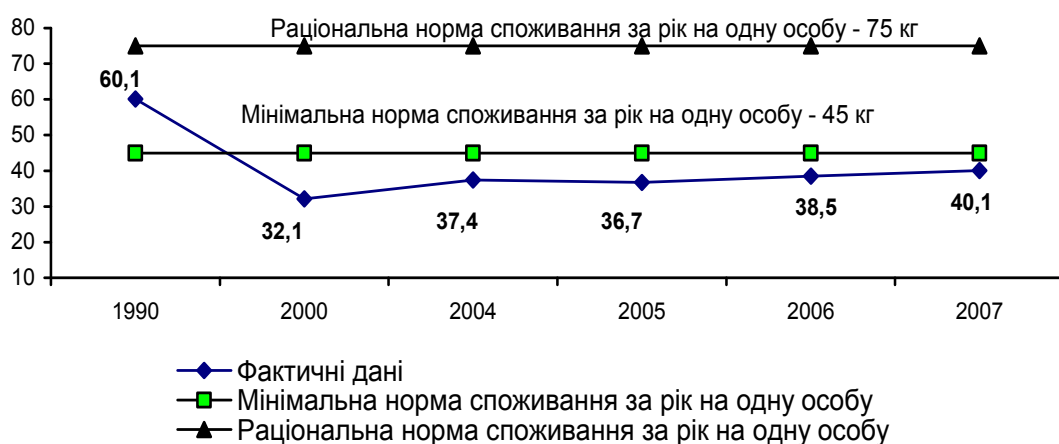
сті. У 2007 році порівняно з 2000-м виробництво м'яса птиці у цій категорії господарств зросло у 57,7 раза, проти 1990 року – на 10,7%. Щодо господарств населення, то обсяги виробленого ними м'яса птиці у 2007 році становили всього 43,8% від обсягів виробництва 1990 року.

М'ясо птиці в структурі м'ясної продукції має свої особливості. Питома вага його виробництва в області у 2007 році становила 32,8% проти 20,9% в 1990-му. Таким чином, питома вага виробництва м'яса птиці зростає і водночас зменшуються частки в структурі м'ясної продукції яловичини і телятини, свинини, баранини та козлятини. М'ясо

птиці почало тіснити яловичину й свинину на споживчому ринку.

Варто зазначити, що попри зростання обсягів продукції птахівництва рівень виробництва м'яса птиці на Львівщині ще досить низький. Він не дає змоги повністю забезпечити потреби населення області. Розвиток птахівництва вимагає наявності певних економічних передумов.

За рівнем споживання м'яса і м'ясних продуктів із розрахунку на одну особу Львівська область набагато відстає від інших областей України й Автономної Республіки Крим. У 2007 році за цим показником вона була на 19-му місці (рис.).

Споживання м'яса та м'ясопродуктів на одну особу за рік у Львівській області, кг

Низький рівень споживання м'яса зумовлює необхідність нарощування обсягів його виробництва. Розв'язати цю проблему можна через цілеспрямований розвиток спеціалізованого м'ясного птахівництва. Однак крім нарощування обсягів виробництва м'яса птиці за інтенсивними технологіями, слід відродити в оптимальному співвідношенні виробництво м'яса водоплавної птиці, індиків та інших видів.

У минулому в Україні провідне місце у виробництві індичого м'яса належало птахофабрикам, які організовували виробництво на основі замкнутого технологічного процесу. У зв'язку з цим в організаційній структурі були всі необхідні виробничі цехи: маточного стада, інкубаційний, вирощування м'ясного і ремонтного молодняку, забою й переробки птиці. Крім того, фабрики мали допоміжні цехи обслуговування птиці: приготування кормів, ремонту обладнання, транспортування продукції та ін.

Господарства застосовували переважно екстенсивну технологію виробництва м'яса індиків з тривалим пасовищним вирощуванням індиченят у весняно-літній період, що супроводжувалося високими витратами кормів і засобів на одиницю продукції. Без спеціалізованих кросів, капітальних приміщень із регульованим мікрокліматом, повнорраціонних кормів і високопродуктивного технологічного обладнання таке виробництво м'яса було не вигідним¹.

Собівартість вирощування м'ясних індичат залежить від способу їх утримання, збереженості, витрат кормів, їх вартості та інших чинників. У промисловому індичівництві найперспективнішим є інтенсивний спосіб утримання м'ясних індичат.

У країнах із розвиненим птахівництвом важливим джерелом поповнення пташиного

¹ Мельник Б.А. Організація інтенсивного вирощування м'ясних видів птиці в Україні // Вісник аграрної науки. – 2005. – №2. – С. 66.

м'яса є виробництво качинового, індичого, гусячого та екзотичних видів (цесарок, перепелів, страусів). Водночас в Україні не вирощують на інтенсивній основі такі види птиці, які раніше конкурували з курчатами-бройлерами¹.

Необхідно звернути особливу увагу на збільшення виробництва індичатини, що, на нашу думку, можливе лише за умови переходу до інтенсивних промислових форм виробництва.

Практика індиківницьких підприємств свідчить, що розведення індиків із використанням науково обґрунтованої технології виробництва є високоприбутковою галуззю птахівництва².

Численні дослідження і досвід передових птахівницьких підприємств довели можливість вирощування молодняку й утримання дорослих качок без водоймищ³. Іншим чинником, який дає можливість переводити утримання качок на промислову основу, є годівля сухими комбікормами, яка уможливорює спрощення процесу механізації й автоматизації трудомісткого процесу кормозабезпечення. Можливість розвитку качівництва на промисловій основі пов'язана також із впровадженням безпідстилкового способу вирощування каченят на м'ясо, а самого їх вирощування – у кліткових батереях, на сітчастих підлогах і бетонованих майданчиках.

Значною мірою ефективність виробництва качинового м'яса залежить від рівня механізації та автоматизації виробничих процесів, впровадження досягнень науково-технічного прогресу. За інтенсивного ведення качівництва доцільно використовувати сезонне вирощування каченят на м'ясо.

Важливим джерелом поповнення м'ясних ресурсів може стати м'ясне гусівництво. Організація виробництва гусятини на промисловій основі передбачає використання вископродуктивних гусей, їх годівлю повноцінними гранульованими комбікормами, застосування технології цілорічного вирощування гусенят на м'ясо. Продуктивність гусей зростає на другий і третій роки використання, в інших видів птиці, навпаки, знижується.

Крім того, властивість гусей із збільшенням віку не знижується. Це дає змогу зменшувати витрати кормів на вирощування ремонтного молодняку. Гуси добре перетравлюють клітковину, тому їм можна згодовувати велику кількість рослинних кормів, які є недорогими⁴.

Для ведення гусівництва на промисловій основі пропонуємо застосовувати такі технології, які б давали змогу цілорічно вирощувати гусенят на м'ясо, а також утримувати батьківське стадо.

Варто звернути особливу увагу на дитяче харчування, оскільки спад виробництва, а відтак зниження платоспроможності населення призвели до зменшення споживання продуктів харчування. Це особливо гостро позначилося на малозабезпечених сім'ях з дітьми.

Поліпшення не тільки кількісних, а й якісних показників значною мірою залежить від відновлення вітчизняного виробництва продуктів дитячого харчування, доступніших за рівнем цін, ніж імпортні аналоги, збагачених необхідними харчовими добавками і мікроелементами. Адже у 90-х роках ХХ ст. Україна мала 18 підприємств із виготовлення високоякісних і цінних продуктів дитячого харчування тваринного походження, а нині їх залишилося лише два (Балта і Хорол)⁵.

Соціальні, економічні й екологічні чинники, які мають місце в Україні, призвели до погіршення здоров'я дітей та й населення загалом. На третину збільшилася кількість патологій новонароджених, понад 60% першокласників мають відхилення за станом здоров'я, а з першого до восьмого класу чисельність здорових учнів зменшується у чотири рази. Спеціалісти Інституту педіатрії, акушерства і гінекології АМН України констатують, що такий стан розвитку дітей може бути наслідком різних причин, але найважливішою з них є неповноцінне харчування⁶.

⁴ Там же. – С. 67.

⁵ Лайко П.А. Якість сільськогосподарської продукції та продуктів харчування як вирішальна складова продовольчої безпеки / [Лайко П.А., Бабієнко М.Ф., Іщенко Т.Д., Бузовський С.А.] // Економіка АПК. – 2005. – №1. – С. 16.

⁶ Пилипенко Ю.Д. Стан і перспективи розвитку виробництва продуктів дитячого харчування в Україні / [Пилипенко Ю.Д., Громова Т.Я., Осіпов П.В., Дудка Т.В.] // Економіка АПК. – 2006. – №10. – С. 32.

¹ Мельник Б.А. Організація інтенсивного вирощування м'ясних видів птиці в Україні // Вісник аграрної науки. – 2005. – №2. – С. 66.

² Там же. – С. 65.

³ Там же. – С. 65.

Отже, відродження виробництва м'яса різних видів птиці дасть змогу поліпшити якість харчування населення, зміцнити здо-

ров'я та підвищити рівень доступності цих продуктів харчування.

Досліджено основні напрями розвитку птахівництва на Львівщині й обґрунтовано важливість виробництва м'яса різних видів птиці.

Исследованы основные направления развития птицеводства на Львовщине, обосновано значение производства мяса разных видов птицы.

The main lines of the development of the aviculture in Lviv region are analysed. The importance of the production of different types of poultry is justified.

*

В.М. НАУМЕНКО, аспірант*
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Формування пріоритетів розвитку спеціалізованих великотоварних агроформувань

Подальше удосконалення механізму діяльності спеціалізованих великотоварних агроформувань сприятиме підвищенню ефективності господарювання та є вагомим умовою розширеного відтворення в сільському господарстві. Розв'язання поставленого завдання вимагає збільшення обсягів виробництва сільськогосподарськими підприємствами, які можуть забезпечити значно вищий приріст валової продукції.

Протягом 90-х і початку 2000-х років відбуваються глибокі зміни в трансформації сільськогосподарського виробництва. Серед учених погляди на перспективу та пріоритети реформування сільського господарства часто мають зовсім протилежні напрями. Одна група вчених, особливо це стосується 90-х років, віддавала перевагу дрібнотоварному сільськогосподарському виробництву¹, інша – (частково й ті, що в минулому стояли на позиціях дрібнотоварного виробництва) відстоюють розвиток в Україні великотоварного спеціалізованого сільськогосподарського виробництва.

З метою визначення переваг дрібнотоварного й великотоварного виробництва проаналізуємо його розвиток у США, де природно-кліматичні умови в багатьох сільськогосподарських штатах, наприклад штат Айова, приблизно такі, як і в зонах Лісостепу та Степу України – основних товаровиробників сільськогосподарської продукції.

Починаючи з 1990 року, в зв'язку зі зміною в технологіях та економічних умовах господарювання, кількість дрібних і середніх ферм зменшилася (табл. 1), а кількість великих ферм зростає. Це відбувалося за рахунок об'єднання дрібних фермерських господарств у більш великі. Великими фермами в США вважаються ті, площа яких становить більше 105 га. Так, у 1997 році близько половини ферм мали обсяг продажу менше 10 000 дол. і ними вироблялося лише 2% продукції від валової продукції сільського господарства. Незважаючи на те, що великі ферми становлять меншість, їхній економічний внесок в економіку досить високий, і лише 3% ферм США з обсягом продажу понад 500 000 дол. виробляли 44% валової продукції сільського господарства².

* Науковий керівник – В.П. Галушко, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент УААН.

¹ Протченко О. О., Пугачов М. І., Сотников С. В. Розміри і структура сільськогосподарських формувань у США й Україні. – К.: УААР/ПАП, 2000 – 48 с.; Юрчишин В. В. Післяприватизаційний розвиток сільськогосподарських підприємств і його проблеми // Економіка АПК. – 1995. - №10.

² Протченко О. О., Пугачов М. І., Сотников С.В. Розміри і структура сільськогосподарських формувань у США й Україні. – К.: УААР/ПАП, 2000 – 48 с.